

Kort verslag NMV-strandexcursie Ameland 23 november 2019

Fig. 1. Na een beschutte lunch in de duinen zochten we het strand weer op. Foto Sylvia van Leeuwen.

Jaap de Boer

Short report on a beachcombing trip to Ameland, November 23, 2019

Summary. A short report is presented on a beachcombing trip to the Frisian Wadden island of Ameland, on a windy November day. Noteworthy was the amount of Thongweed *Himanthalia elongata*, with which a total of four specimens of the China limpet *Patella ulysipponensis* were transported.

Deelnemers

Olga Baggelaar, Jaap de Boer (organisator), Nynke de Boer (introducée), Sylvia van Leeuwen, Jeanette Nobel met hondje, Michiel Schipper, Geertje Pronk (introducée), Erick Staal, Hans van Straaten, Theo Ykema.

Omstandigheden

Wat is het beste moment voor een schelpenliefhebber om het strand te bezoeken? Dat is moeilijk te zeggen. Het is natuurlijk lastig als er veel badgasten liggen op het strand, dus zoeken buiten het zomerseizoen is wel aan te raden. Omdat er ook in voor- en naseizoen vaak nog veel wandelaars zijn, wilde de NMV excursiecommissie eens een excursie organiseren in het laagseizoen. Daarom werd de datum van 23 november gekozen voor een bezoek aan Ameland. Hoewel november (vanwege de Kunstmaand) nog een redelijk drukke maand is op Ameland, is het aantal zonzonbidders dan gereduceerd tot nul en beperkt de drukte zich tot een klein gebied rondom de strandpaviljoens. Op advies van de Amelandse deelneemster Jeannette Nobel inventariseerden wij een rustiger deel van het strand, tussen paal 15 (Badweg Buren) en paal 18 (het strand ter hoogte van het einde van de Kooiduinen) (fig. 1).

Een tweede 'planbare' factor om mee rekening te houden is het getij. Voor een strandexcursie is het prettig als laagwater mid-

den op de dag valt. Zeker als een excursie in de donkerste maanden wordt gehouden is dat van belang, want vanaf een uur of half vijf is zoeken niet goed meer mogelijk. Als je een excursie lang van tevoren plant, zoals in dit geval, is het verder gewoon een kwestie van geluk. Een goed strand kun je niet afdwingen tenslotte ...

En het zat niet echt mee bij deze strandexcursie die georganiseerd werd in samenwerking met de Schelpencontactgroep Friesland. Van een spectaculair strand, zoals we in het afgelopen jaar een aantal keren zagen na stormweer, was geen sprake. Wel was het een echt 'winterstrand', met een flink gevulde vloedlijn. Het meest opvallend dit weekend was dat er een flinke hoeveelheid Riemwier *Himanthalia elongata* was aangespoeld (fig. 2, 3). Maar juist op zaterdag 23 november stond er een stevige oostenwind, waardoor de vloedlijn bedekt werd met een laagje zand. Dat maakte het zoeken er niet gemakkelijker op. Desondanks bleef de sfeer goed.

Monitoring van het strand van Ameland wordt met enige regelmaat uitgevoerd door de Amelandse groep van het Strand-Monitoring-Project (SMP, een initiatief van de Stichting ANEMOON). Dit maakt een uitputtend overzicht van onze vondsten niet nodig. Ik vermeld hier dus slechts enkele opvallende zaken en highlights.

Fig. 2. Voorbeeld van de vele Riemwier-resten op het strand. Foto Jaap de Boer.

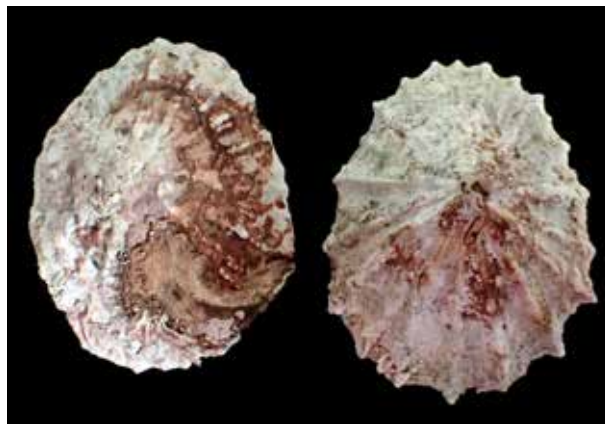

Fig. 4. De twee exemplaren Ruwe schaalhoren *Patella ulysipponensis* die Sylvia van Leeuwen vond. Foto Sylvia van Leeuwen.

Beknopt overzicht van wat werd aangetroffen

Als gezegd: de hoeveelheid Riemwier was de grootste attractie van het strand. Op de vrijdag vóór de excursie vond Sylvia van Leeuwen twee volwassen exemplaren Ruwe schaalhoren *Patella ulysipponensis* (fig. 4), beide vastgehecht aan een riemwiervoetje. Tijdens de excursie lukte het ons niet nog meer exemplaren te vinden. Op de maandag na de excursie vond Petra de Jong (SMP-groep Ameland) wél nog twee volwassen exemplaren van deze schaalhorenssoort. Riemwier heeft een zuidelijke herkomst; de aangehechte schaalhorens dus ook.

Op een oude schaar van een Noordzeekrab *Cancer pagurus* werden twee levende, juveniele exemplaren van het Muiltje *Crepidula fornicata* aangetroffen.

Fig. 3. Jeanette Nobel onderzoekt het voetje van een pluk Riemwier. Foto Jaap de Boer.

Fig. 5. Een Amerikaanse zwaardschede met zeepokken. Foto Sylvia van Leeuwen.

Hoog op het strand lagen grote hoeveelheden *Sepia*-schilden *Sepia officinalis*. Nynke de Boer nam ze mee als kalkbron voor de Afrikaanse reuzenslakken in haar terrarium.

Het was dan misschien geen schelpenstrand, krabben lagen er heel veel. Opvallend was de grote hoeveelheid Helmkrabben *Corystes cassivelaunus*.

Overheersend in de vloedlijn, zoals tegenwoordig gebruikelijk, was de invasieve exoot *Ensis lee*, de Amerikaanse zwaardschede. Toch werden er tijdens de excursie ook relatief veel volwassen doubletten Grote zwaardschede *Ensis siliqua* gevonden.

Een flink aantal Amerikaanse zwaardscheden was geheel overdekt met zeepokken (fig. 5). Een opvallend verschijnsel. Gezien de grootte van de zeepokken moeten de schelpen geruime tijd boven het sediment vertoefd hebben.

We troffen een paar mooie exemplaren Artemisschelp *Dosinia exoleta* aan. Sylvia van Leeuwen vond een levend doublet Venusschelp *Chamelea striatula*.

Zoals meestal op Ameland vonden we van de Noordkromp *Cyprina islandica* alleen fragmenten. Van de Otterschelp *Lutaria lutaria* lag er een aantal mooie kleppen.

Niet malacologisch, maar wel interessant, was het skelet van een Bruinvis *Phocoena phocoena*, zonder schedel en vinnen.

Theo Ykema nam aan het eind van de middag nog een kijkje aan de Waddenkust. Hij trof er tientallen juveniele doubletten Strandgaper *Arenomya arenaria* aan en honderden juveniele doubletten Amerikaanse zwaardschede.

Ook nam Theo nog een kijkje bij een aantal exposities met (echte) schelpenkunst, als onderdeel van de Kunstmaand Ameland.

Sylvia van Leeuwen was het hele weekend op Ameland. Zij vond op Riemwier ook nog een doubletje Wijde mantel *Aequipecten opercularis* (fig. 6). Het betrof een juveniel, slechts 7 mm groot.

Fig. 6. Doublet van een juveniele Wijde mantel. Foto Sylvia van Leeuwen.

Minder vrolijk werden we van de nog steeds aanspoelende troep uit de overboord geslagen containers van de MSC Zoe. We vonden onder meer wegwerpscheermessen, merk Gillette, kleur blauw. Volgens Jeanette Nobel (Amelander, lid van de Strand-Monitoring-groep) worden die scheermessen regelmatig gevonden. Ook lagen er veel kleine plastic korrels.

Al met al was het een leerzame en gezellige excursiedag, zonder spectaculaire vondsten, maar het strand was interessant genoeg! En de excursie had profijtelijk kunnen zijn in culinair opzicht, als we ons eerder hadden gerealiseerd dat Riemwier goed te eten is. Een gemiste kans ...

Dankwoord

Aan de totstandkoming van dit verslag werd bijgedragen door een aantal excursiedeelnemers.

Adres van de auteur
j.h.de.boer@kpnmail.nl

Erratum betreffende 'Verslag excursieweekend Noordoost-Groningen' van J. de Boer, Spirula 422: 9-15

Helaas is bij het verslag van het excursieweekend Noordoost-Groningen in Spirula 422 de tabel met de tijdens die excursie gedane vondsten niet afgedrukt. Hieronder alsnog – met onze excuses aan de auteur en de deelnemers aan de excursie.

		(l) = levend (j) = juveniel (d) = doublet(ten) (†) = dood (f) = fragment (o) = oud materiaal(sub)fossiel (x) = gemeld zonder specificatie														
		Locatie:														
		Kwelder Lauwersweg, Uithuizen	Dijkstoot Lauwersweg, Uithuizen	Sloot bij plas dras-gebied Lauwersweg, Uithuizen	Grote Tjariet, Oudeschip Lauwersweg, Uithuizen	Pontons Eemshaven	Oesterbank bij pontons Eemshaven	Kwelder 'Rommelhoek' Eemshaven	Baai Hoogwatum (Strand Bierum)	Grote Heekt en zijlsloot, Langerijp	Ten Ovan Sluis Lalleweer	Dollardkwelder ten NO van Hongerige Wolf	Strand en wad Camping Termunterzijl	Kwelder en wad Oterdumerpier	Zeehaven Delfzijl	Opgespoten gebied bij zeehaven Delfzijl
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	1	2	3	4	5a	5b	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Wad (incl. kwelder)																
Asgrauwe keverslak	<i>Lepidochiton cinerea</i>						l									
Muiltje	<i>Crepidula fornicata</i>						l									
Gewone alikruik	<i>Littorina littorea</i>	l				l	l		x							†
Vlakke alikruik	<i>Littorina cf. fabalis</i>								†							
Wadslakje	<i>Peringia ulvae</i>	l			o			†							†	
Gray's kustslak	<i>Assiminea grayana</i>										l					
Kwelderslak	<i>Alderia modesta</i>	l												l		
Gewone schorrenslak	<i>Limapontia depressa</i>	l														
Gewoon muizenootje	<i>Myosotella myosotis</i>							†								
Mossel	<i>Mytilus edulis</i>	d				l	l									
Japanse oester	<i>Crassostrea gigas</i>	l				l	l		†				†			†
Tere dunschaal	<i>Abra tenuis</i>	d														
Nonnetje	<i>Limecola balthica</i>	d			o				†				†	†		†
Kokkel	<i>Cerastoderma edule</i>	d							†		o					†
Brakwaterkokkel	<i>Cerastoderma glaucum</i>	o			o											
Platte slijkgaper	<i>Scrobicularia plana</i>	d							†							
Amerikaanse zwaardschede	<i>Ensis leei</i>	dj														
Amerikaanse boormossel	<i>Petricolaria pholadiformis</i>								†							†
Amerikaanse strandschelp	<i>Mulinia lateralis</i>								†				x	l		†
Strandgaper	<i>Mya arenaria</i>	d							†				†	j		†
Binnenwateren (zoet, brak)																
Kleine diepslak	<i>Bithynia leachii</i>				l											
Grote diepslak	<i>Bithynia tentaculata</i>				l					l	o					
Jenkins' waterhorentje	<i>Potamopyrgus antipodarum</i>				x					l						
Brakwaterhorentje	<i>Ecreobia ventrosa</i>		l	l												
Vijverpluimdrager	<i>Valvata piscinalis</i>				l					l	o					
Ovale kapslak	<i>Acroloxus lacustris</i>									l						
Ovale poelslak	<i>Radix balthica</i>				l					l						
Grote poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>				†						o					
Bron-blaashoren	<i>Physa fontinalis</i>				l											
Puntige blaashoren	<i>Physella acuta</i>									l	x					
Posthorenslak	<i>Planorbarius corneus</i>				x											
Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>				x						x					
Gekielde schijfhoren	<i>Planorbis carinatus</i>									l						
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i>				x					l						
Witte schijfhoornslak	<i>Gyraulus albus</i>									l						
Traktorwielkje	<i>Gyraulus crista</i>									l						
Vlakke schijfhoren	<i>Hippeutis complanatus</i>				l											
Zwanenmossel	<i>Anodonta cygnaea</i>									f						
Driehoeksmossel	<i>Dreissena polymorpha</i>				x											
Brakwatermossel	<i>Mytilopsis leucophaeata</i>										l					
Brakwaterstrandschelp	<i>Rangia cuneata</i>										l					
Moerashoornschaal	<i>Musculium lacustre</i>				l					x						
erwtmossel-soort(en)	<i>Pisidium sp.</i>				l											
Land																
Mostonnetje	<i>Pupilla muscorum</i>							x								
Nauwe korfslak	<i>Vertigo angustior</i>							†								
Heesterslak	<i>Arianta arbustorum</i>				†											
Marien (incl. 'oud' materiaal)																
Muizenkeuteltje	<i>Bittium reticulatum</i>															o
Grote tepelhoren	<i>Euspira catena</i>															o
Purperslak	<i>Nucella lapillus</i>															o
Wulk	<i>Buccinum undatum</i>								o							o
Gevlochten fuikhoren	<i>Tritia reticulatus</i>															o
Platte oester	<i>Ostrea edulis</i>															o
Tere hartschelp	<i>Sphaerocardium paucicostatum</i>															o
Noorse hartschelp	<i>Laevicardium crassum</i>															o
Zaagje	<i>Donax vittatus</i>															o
div. Zwaardscheden	<i>Ensis spec.</i>															o
Stevige strandschelp	<i>Spisula solida</i>															†
Halfgeknotte strandschelp	<i>Spisula subtruncata</i>															†
Tapijtschelp	<i>Venerupis corrugata</i>															†
Grijze tapijtschelp	<i>Venerupis aurea senescens</i>															o
Korfschelp	<i>Corbula gibba</i>															o
Witte boormossel	<i>Barnea candida</i>															†
Ruwe boormossel	<i>Zirfaea crispata</i>															†